

«Культура — шлях да сэрца і душы»

Ступень супрацоўніцтва органаў дзяржаўнага кіравання Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі ў гуманітарнай сферы, у галіне культуры набывае самыя шырокія маштабы. Гэта дасягаецца за кошт канкрэтных праектаў. Шмат намаганняў прыкладаюць СМІ Саюзнай дзяржавы — вядомыя друкаваныя медыйныя пляцоўкі: газеты «Союз», «Союзное вече», часопіс «Союзное государство», а таксама электронныя сродкі інфармацыі — як тэлебачанне, так і лічбавыя сеткавыя праекты. Вялікая вага адводзіцца культурным праектам — гастролям беларускіх тэатраў у Расіі і расійскіх у Беларусі, канцэртнай, музейнай дзейнасці. І, безумоўна, велізарную ролю адыгрывае Пастаянны Камітэт Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі.

Традыцыйна ў Беларусь з месяца ў месяц прыязджаюць знакавыя постаці ў культуры і навуцы Расійскай Федэрацыі. Дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Дзмітрый Мезенцаў генеруе мноства ініцыятыў па сутрэчах, сумесных праектах паміж музэямі, тэатрамі, іншымі культурнымі і асветніцкімі ўстановамі нашых краін. Такая праца, несумненна, патрабуе абмеркавання, шырокіх разваг, усталявання глыбокага паразумення. І ўжо дакладна пляцоўкай для вырашэння гэтай задачы стаў традыцыйны круглы стол «Саюзная дзяржава — агульная духоўнасць і прастора магчымасцяў». Размова зацікаўленых асоб адбылася ў межах праграмы XXXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску». Мадэратарам круглага стала выступіла генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, старшыня спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Кацярына Дулава. Уступным словам дыскусію распачаў Дзяржаўны сакратар Дзмітрый Мезенцаў. Дзмітрый Федаравіч адзначыў вартасці супольнай працы ў выхаванні грамадства, звярнуў увагу на тое, што ўжо зроблена Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы, падкрэсліў цесныя стасункі з міністэрствамі ўрада Беларусі — культуры і інфармацыі.

Важкія прыклады інтэграцыйнай працы па развіцці адзінай культурнай, духоўнай прасторы прывёў у сваім прывітальным слове міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатоль Маркевіч. Сярод тых «дарожных карт», якія рэалізуюе ў інтэграцыйным рэчышчы кіраўніцтва нашых краін, якія несупынна сцвярджаюць Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка і Прэзідэнт Расіі Уладзімір Уладзіміравіч Пуцін, культура займае істотнае месца. Анатоль Маркевіч звярнуў увагу на многія інтэграцыйныя навацы ў галіне культурных, гуманітарных стасункаў за апошні час. І наперадзе праяў такой супольнай працы Беларусі і Расіі будзе яшчэ болей. Як у тэатральным мастацтве, так і ў працы музейшчыкаў, мерапрыемствах вядучых бібліятэк нашых краін.

З цікавасцю слухалі дзеячы культуры выступленне міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Пярцова, які, адзначыўшы складанасці гістарычнага перыяду, падкрэсліў, што «ўсё сціскаецца пад уздзеяннем розных вострых і нават залішніх вострых працэсаў, якія адбываюцца. Але шмат чаго праяўляецца: як людзі, так і міжнародныя адносіны. І што мы павінны зрабіць у нашай сферы для таго, каб працэсы, якія цяпер адбываюцца ў нас, выбудаваць у правільным рэчышчы, пазітыўным, канструктыўным напрамку па выхаванні, па ўздзеянні на нашых людзей, нашы народы ў эпоху, калі наша адзіная агульная прастора ўсё больш і больш знаходзіцца ў канфлікце з заходняй прасторай? Тыя культурныя каштоўнасці, якія цяпер актыўна культывуюцца ў заходнім свеце, нам у прынцыпе не падыходзяць ні па хрысціянскіх,

ні па прыродных складніках. Мы супраць гэтага. І той сапраўдны твар, які цяпер гэты заходні свет у дачыненні да нашай цывілізацыі паказвае, — палітыка адмены, палітыка канфіскацыі, палітыка расчалавечвання. Гэтакія калька мінулага стагоддзя — стварэнне унтэрменша з нашых народаў». Якраз прывітальнае слова У. Пярцова задало танальнасць размовы, акрэсліла пытанне: «Што рабіць у такі перыяд трансфармацыі культуры?» Уладзімір Барысавіч і адказаў на гэтае пытанне: «...варта звярнуцца ў першую

Фота БелТА.

чаргу да сваіх вытокаў, сваёй гісторыі, да свайго культурнага гена. Што ў нас закладзена. Нам ёсць чым ганарыцца. Культура — гэта шлях да сэрца і душы гледача, слухача, чытача, і нам трэба намацаць гэты правільны шлях».

Шлях, які ідзе праз культуру, даволі часта аказваецца прадуктыўным, эфектыўным у пабудове трывалай абароны ад бездухоўнасці. На гэтую тэму простымі і зразумелымі словамі гаварылі і другія ўдзельнікі круглага стала — першы сакратар Цэнтральнага камітэта Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі Аляксандр Лук'янаў, рэктар Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных Аляксандр Рыжынскі, генеральны дырэктар Цэнтра культуры «Віцебск», дырэктар дырэкцыі Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» Глеб Лапіцкі, рэктар Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава, доктар эканамічных навук, прафесар Валянціна Багатырова, архіепіскап Віцебскі і Аршанскі Беларускага экзархата Рускай праваслаўнай царквы Дзмітрый...

Шмат цікавага вылучыў у сваім выступленні генеральны дырэктар Расійскай нацыянальнай бібліятэкі Уладзімір Гронскі. Па-першае, ён адзначыў, што Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы распачаў выданне «Бібліятэкі Саюзнай дзяржавы». Пабачылі свет першыя тамы гэтай унікальнай, разлічанай на ўвагу не толькі сённяшняга пакалення, кніжніцы. У 2023 годзе выйшла кніга «Тэрміну даўнасці не маюць...», у якой аб'яднаны красамоўныя факты, багаты ілюстрацыйны, архіўна-дакументальны матэрыял пра генацыд над беларусамі і расіянамі, над савецкімі людзьмі ў гады Вялікай Айчыннай

вайны. Жажлівыя лічбы, жахлівыя факты не павінны застацца ляжаць у архіўным пыле. Дарэчы, калі кніга, зробленая дзякуючы арганізацыйным, творчым памкненням каманды Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы, прэзентавалася ў Дзень памяці ў сценах мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой», акадэмік Расійскай акадэміі навук, навуковы кіраўнік Інстытута ўсеагульнай гісторыі Расійскай акадэміі навук РАН Аляксандр Чубар'ян заўважыў наступнае: «Тэксты і расповеды злучаюцца тут з вялікай колькасцю архіўных і свежых дакументаў, дзе вайне даецца ацэнка, дзе абазначаны прызнаны факт генацыду савецкага народа. Гэта вельмі важна. Кніга робіць вельмі вялікае не толькі навуковае, але і эмацыйнае ўражанне. А для маладога пакалення — гэта магчымасць дакрануцца да тэмы вайны і зразумець, што гэта велізарнейшая трагедыя XX стагоддзя, якая ніколі не можа быць даравана, не можа быць забытая. Таму так важныя дыскусіі,

дома «Звязда» Алесь Карлюкевіч вярнуў удзельнікаў дыскусіі да тэмы Вялікай Айчыннай вайны, нагадаўшы, што наступны год — год 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. А яшчэ будзе адзначацца 100-годдзе такіх яркіх пісьменнікаў-франтавікоў, як Барыс Васільеў, Уладзімір Багамолаў, Васіль Быкаў. Менавіта яны запачаткавалі новы, высокі ўзровень увагі чытача і ў Расіі, і ў Беларусі, ва ўсім Савецкім Саюзе да трагедыі вайны, паказалі ўсе яе драматычныя складнікі на прыкладзе перажыванняў чалавека ў самых экстрэмальных сітуацыях. Барыс Васільеў у 1974 годзе надрукаваў раман «У спісах не значыўся» пра лейтэнанта Плужнікава — абаронцу Брэсцкай крэпасці. Па матывах гэтага твора зняты мастацкі фільм «Я — рускі салдат». Уладзімір Багамолаў — аўтар легендарнага рамана «У жніўні сорака чацвёртага» («Момант ісціны») (твор перавыдадзены болей за 130 разоў!). На кінастудыі «Беларусь-фільм» беларускім кінарэжысёрам Міхаілам Пташукам быў зняты мастацкі фільм «У жніўні 44-га...». Творы народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава, чыя літаратурная праца адзначана званнямі Героя Сацыялістычнай Працы, лаўрэата Ленінскай прэміі, і зараз перавыдаюцца і ў Расіі, і ў многіх іншых краінах свету. Зварот да творчасці Багамолава, Васільева, Быкава — магчымасць нагадаць свету пра вартасці міру, пра жахі вайны. Так, кніга, мастацкае слова не спыняюць гарматныя, ракетныя стрэлы, але і мастацкая праўда — зброя, скіраваная на ўзвышэнне чалавека, на яго духоўныя памкненні, якія шмат значаць у супрацьстаянні з разбуральнымі сіламі. Дарэчы, Міністэрства лічбавага развіцця, сувязі і масавых камунікацый Расійскай Федэрацыі прыняло рашэнне аб стварэнні Арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні святкавання 100-гадовага юбілеяў пісьменнікаў-франтавікоў У. Багамолава, В. Быкава, Б. Васільева.

У Мінску актыўна выдаюцца кнігі расійскіх пісьменнікаў. Як прыклад — кнігі прозы і паэзіі Любові Турбіной, Барыса Косціна, Яўгенія Еўтушэнкі, Валянціна Распуціна, Алесь Кажадуба, Валерыя Казаква, Аляксандра Чэрняка, Мікалая Чаркашына, Данііла Граніна, якія ў апошнія гады пабачылі свет у выдавецтве «Мастацкая літаратура», Выдавецкім доме «Звязда». У выдавецтве «Чатыры чвэрці» падрыхтаваны да выдання раман галоўнага рэдактара «Літаратурнай газеты» Максіма Замшава.

Варта нагадаць, што своеасаблівым мастком удзелу пісьменнікаў Беларусі і Расіі ў інтэграцыйных працэсах з'яўляецца пляцоўка Саюза пісьменнікаў Саюзнай дзяржавы. З беларускага боку гэтую грамадскую структуру ўзначальвае ганаровы старшыня СПБ, народны пісьменнік Беларусі Мікалай Чаргінец, з расійскага — старшыня Саюза пісьменнікаў Расіі Мікалай Іванюў. І самая блізкая ініцыятыва — супольныя праекты пісьменніцкіх арганізацый Беларусі і Расіі ў арганізацыі святкавання 100-годдзя Героя Сацыялістычнай Працы, лаўрэата Ленінскай прэміі легендарнага дагестанскага, аварскага паэта Расула Гамзатава. Урачыстасці з гэтай нагоды пройдуць і ў Махачкале, і ў Мінску.

...Круглы стол у Віцебску, арганізаваны Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы, прадэманстравалі высокі характар паяднання інтарэсаў, вызначэння мэт, якія з'ядноўваюць, пашыраюць кансалідацыю беларусаў і расіянаў у развіцці агульнай інтэграцыйнай супольнасці. І культура, духоўнасць і гістарычная памяць адыгрываюць у гэтым працэсе істотную ролю.

Кастусь ЛЕШНІЦА